

fige Tanken fuldt ud — at Mand i ansette Stillinger i forskjellige større Stater kom til at indse, at det var langt bedre, at de gjorde vel imod deres Nationer ved Foranstaltninger, der fremmede den aandelige og materielle Udvikling, end ved at paalægge Befolkningerne større og større Byrder til Militærvæsenet, som dog, naar det kommer dertil, ramler sammen, saa at baade Liv og Eiendom og Alt, hvad der har været kostet derpaa, forsvinder som Dug for Solen. Det ærede Medlem fra Bornholm (Jallesen) mente, at, dersom vi kom ind paa Uvæbningsstanken, vilde Nationerne komme i en saadan Stilling, at de bleve ikke et Folk, men en Flok, og det ærede Medlem mente desuden, at Grunden til, at der var en saadan Strid, saaledes som det saa ud rundt omkring, var, fordi vi befandt os ikke i en Troens Tid. Deri skal jeg ganske vist give det ærede Medlem Ret. Men skulde det ikke være rigtigt, naar vi sik Dinene op for, at vi ikke befandt os i en saadan Tid, at Troen ikke er overmægtig hos os i hele Statsstyrelsen, at komme ind paa saadanne Betragtninger, at vi søge saagodt som muligt at komme i en saadan Stilling igjen. Jeg tror virkelig, det er mere prisværdigt at søge at gaa den modsatte Vej af den, som det ærede Medlem vilde følge. Det ærede Medlem sagde desuden: Ja, Kamp maa der til, og det mener jeg ogsaa, men ikke med den militære Magt. Jeg mener, at vi skulle søge at kæmpe ærligt og aabent for vor Selskændighed og Ret, men det skal være Mandens Kamp. Det ærede Medlem sagde ogsaa, at et saadant Folk kom ikke til at kjende andre Guder end Mad og Drikke. Det forekommer mig, at hans Bevisførelse førte i helt modsat Retning; naar Troen mangler, forville vi os i saadanne Tilstande, hvor Militærmagten bliver den afgjørende, og som jeg før bemærkede, have vi da den allermindeste Sandsynlighed for, at den virkelige Ret kommer tilstede. Jeg tror virkelig, at der er langt større Sandsynlighed for, at man kommer i en saadan Tilstand, end man tør haabe, at et mere moralsk og kristeligt Liv vandt Fremgang i Folket, i Staten. Der blev udtalt af det ærede Medlem, som indlebede Forhandlingen igaar paa en meget varm Maade, at, dersom det foreliggende Forslag ikke skulde vinde Lovkraft og i det Hele taget i en nær Fremtid ikke maatte komme frem paa en Maade, der nærmere sig den forenede, saa mistvilde han om Danmarks Frelse. Jeg respekterer fuldtud en saadan Udtalelse; der er Mange, der tro paa, at vi kunne forsvare os ad den Vej, og at de søge at gjøre alt Muligt for denne Sags Fremme, kan jeg meget godt forstaa; men, som jeg allerede har sagt, jeg ser, hvad ogsaa er sagt af tidligere Talere, en større Fare i, at vi forsvare os stærkere, end i, at vi gjøre saa lidt som muligt. Der faldt en Yttring af det ærede Medlem for 1ste Kreds igaar (Carstensen), som jeg i det Hele taget har uhyre vanske-

ligt ved at forstaa; ganske vist kunde jeg maaske nok finde ud af den, men jeg vil ialtsald gjerne have en næjere Forklaring, hvis det maatte stille sig saaledes, at det ærede Medlem fik Ordet. Han sagde nemlig, da der blev talt om Torpedobaade, at det, som de navnlig skulle have at udrette, var af mere moralsk Betydning. Ja, de Herrer ville jo vel ikke tage mig det ilde op, naar jeg siger, at det klinger underligt i mine Øren, naar der tales om Moralitet, saa at tale om Torpedoer. (Carstensen: Det er et teknisk Udtryk!). Ja, det maa jeg forstaa, thi det skurrer forfærdeligt i mine Øren. Det er mærkeligt at tale om Moralitet, naar man taler om Torpedobaade. Der blev desuden ogsaa sagt af et andet Medlem før, at disse Torpedobaade vare Børn. Ja, det var naturligvis en Betegnelse i Militærproget. Det kan jeg vel forstaa. Hvorvidt de ville blive meget haabefulde, kan Enhver have sin Mening om.

Der er ved denne Sags Behandling saa mange Betragtninger, jeg kunde ønske at komme ind paa og udtale mig om, og jeg har langt Mere, som ligger mig paa Sinde, end hvad jeg har udtalt; men jeg talter det høie Thing for, at det har saa villig laant mig Øre og hørt stille paa mig; thi, som jeg sagde i Begyndelsen, turde jeg ikke vente at finde stor Sympathi eller Medhold hos mine Venner eller mine politiske Modstandere. Til Syvende og sidst maa jeg sige, at det finansielle Spørgsmaal ganske vist er et stort Spørgsmaal, idet vi komme til at bruge saa mange Millioner som angivet, og det vil da, som et andet andet Medlem har sagt, komme til at skorte paa andre Omraader, hvad vi ikke kunne taale. Det lille Land Danmark kan absolut ikke taale, at vi udsætte Foranstaltninger, som ifølge den Konkurrence, vi ere underkastede, absolut kræves. Det kan ikke blive ved at gaa som hidtil. Dersom vi skulle til at bruge disse mange Millioner til Forsvarsvæsenet, er der meget stor Sandsynlighed for, at vi ikke komme ind paa disse mange Forbedringer, som kræves. Der maa, lad mig gjentage det, gjøres langt Mere for Folkets Oplysning end hidtil; det er saa forsvindende, hvad det danske Folk har lært i Sammenligning med andre Nationer, men statistisk kan jeg ikke godtgjøre det. Smidstid søle vi og ialtsald søle jeg som bondefødt, at jeg mangler uhyre Meget, som kunde komme mig til Nytte, ikke alene i den Smule Virksomhed, jeg udøver som Politiker, men ogsaa paa andre Omraader, og navnlig ogsaa i det Fag, jeg er født til og i det Hele taget har kastet mig over, nemlig i min Næring i Landbrugsfaget. Der søler jeg ogsaa, hvor meget jeg trænger til større Kundskab, og det Samme er maaske Tilfældet med det store Flertal af det danske Folk. Netop det danske Agerbrug er Grundpællen for vor Udvikling. Skulde det derfor ikke være rigtigt, at vi i Cardeleshed lagde Vægt paa at oplyse Folket og